'ENCUENTRO CARIBEÑO' OP CURAÇAO

Bestudering literatuur belangrijk voor integratie

Culturele eenheid in Caribisch gebied aktueel

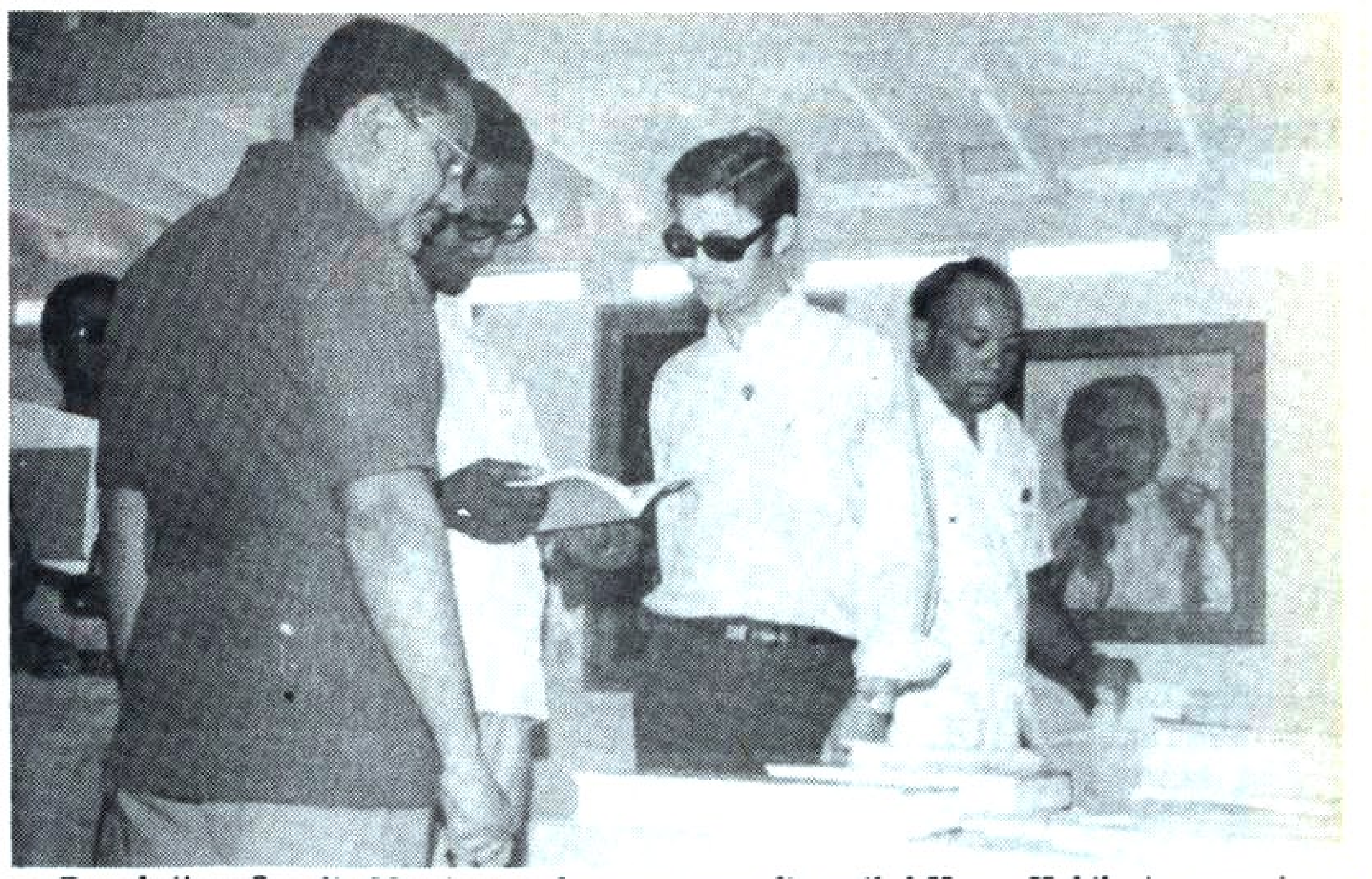

De schrijver Ornelio Martina en de auteur van dit artikel Henry Habibe in gesprek met Forbes Burnham tijdens de eerste Carifesta. Op de achtergrond Oswald Specht indertijd hoofd van het Bureau Cultuur en Opvoeding.

HET REFERENDUM dat in juni op Curaçao wordt gehouden is uiteraard niet het einde, doch eerder het begin van een nieuw tijdperk. Verschillende landen in de wereld zijn bezig de krachten te bundelen om naar een bepaalde eenheid te zoeken. Er bestonden in het verleden plannen om te komen tot een Caribische Gemenebest ("Caribbean Commonwealth"), waarbij o.a. voor Jamaica (onafhankelijk!) en voor de niet onafhankelijke eilanden, zoals de Antillen, een plaats was weggelegd. De gedachte om in het Caribisch gebied tot een culturele eenheid te geraken is niet van vandaag. In 1972, toen enkele Engelstalige eilanden (inclusief het land Guyana) reeds jaren hun onafhankelijkheid gekregen hadden, vond er in Georgetown (hoofdstad van Guyana) de eerste Carifesta plaats. Hoofddoel was het culturele leven in het Caribisch gebied te stimuleren. Het besef van eigen waarde en eigen identiteit bleef vroeger veelal beperkt tot een kleine minderheid. Later zijn er verschillende Carifesta's, encuentro's caribeño's en dergelijke culturele manifestaties geweest, waardoor dit besef beter onder de massa verspreid werd.

= door Henry Habibe =

Enkele Engelstalige eilanden en Guyana werden in de jaren zestig onafhankelijk. Op de eerste 'Carifesta' in 1972 werden de volgende relevante woorden door de toenmalige premier, Forbes Burnham, uitgesproken: "Het Caribisch gebied heeft ook het recht om als natie op te staan om zich in de wereld uit te spreken". Aan deze culturele manifestatie hebben 31 Caribische en Latijnsamerikaanse landen deelgenomen. Ook landen als Brazilië en Mexico hebben hieraan deelgenomen.

De Nederlandse Antillen waren present met een aantal schilderijen van Curaçaose en Arubaanse schilders, waarbij de organisatie in handen was van de immer dynamische Oswald Specht. Er werd bij die gelegenheid een bloemlezing van Caribische schrijvers samengesteld, waarin werken werden opgenomen in de oorspronkelijke talen plus de vertaling in het Engels: *Anthology of new writing in the Caribbean*.

De Antilliaanse delegatie bestond uit 45 personen (dansgroepen uit Aruba en Curaçao). Ornelio Martina, die als vertegenwoordiger van de Antilliaanse Regering en als hoofd van de delegatie werd afgevaardigd, juichtte te Guyana de opzet van de 'Carifesta' toe met de volgende woorden: "An excellent thought that is coming true!"

Cola Debrot, die daarvóór reeds geijverd had voor een samengaan van de eilanden van het Caribisch gebied, sprak zijn lof uit over deze 'Carifesta' in de volgende termen: "De Caribische eilanden zijn in beweging(...) De Caribische eilanden moeten eerst door de fase van onafhankelijkheid heen. Daarna kunnen ze tot elkaar groeien. Deze groei tot harmonie kan alleen via een cultureel samengaan(...) Helaas is dit nog niet voldoende doorgedrongen tot de nieuwe generatie intellectuelen in het Caribisch gebied. Het Caribisch festival dat in 1972 in Guyana werd gehouden, behoort mogelijk tot de eerste positieve symptomen" *(Amigoe,* 25/8/1973).

Het belang van deze culturele manifestatie werd ook onderstreept door het cultureel tijdschrift *Watapana* (in september 1972 verscheen een "speciaal" nummer aan dit gebeuren gewijd met o.a. vertalingen in het Spaans van werken van Lauffer, Marugg, Van Leeuwen en Martinus).

Vier jaar later vond er op Aruba een literaire ontmoeting plaats waarbij enkele dichters en dichteressen uit Curaçao aanwezig waren en een voordrachts- kunstenares uit Puerto Rico. Drie eilanden van het Caribisch gebied werden op die wijze a.h.w. cultureel bijeen gebracht om in de Cas di Cultura het Arubaanse publiek te laten genieten van het poëtish werk van verschillende dichters van het Caribisch gebied. Piri Fernández (Puerto Rico) droeg zowel werken van Cubaanse, Haïtiaanse en Portorikaanse dichters voor, als van één Curaçaose dichter (Corsen). Aanwezig waren verder: Elis Juliana, Nydia Ecury, Lucille Haseth, Yerba Seku, Ernesto Rozenstand, Henry Habibe en Frank Booi. Het evenement beperkte zich slechts tot twee avonden met declamaties en vond daarna ook plaats op Curaçao.

In datzelfde jaar (1976) werd op Puerto Rico door het comité van Culturele Activiteiten van de Afdeling Talen en Letterkunde van de Faculteit van Sociale Wetenschappen te Rio Piedras het initiatief genomen om een "Encuentro caribeño" te organiseren, met het doel een vruchtbare interdisciplinaire dialoog te houden met de meest nabije eilanden in het Caribisch gebied. De motor achter dit plan was... Piri Fernández, die Caribische literatuur doceerde aan de Universiteit van Puerto Rico.

De eerste "Encuentro caribeño" vond zodoende plaats in 1977 aan de U.P.R. te Rio Piedras. Daaraan heeft ook schrijver van dit artikel deelgenomen en heeft hij o.a. de Curaçaose dichters Pierre Lauffer en Elis Juliana onder de aandacht gebracht. Elf jaar lang hebben vele "Caribisten" aan deze "Encuentros" hun medewerking verleend, hetzij door mee te werken aan tentoonstellingen, concerten, toneelopvoeringen en poëzie-voordrachten, hetzij door deel te nemen aan forums, conferenties en dialogen.

REGIONALISERING

Het idee om op Curaçao een dergelijke "Encuentro caribeño" te realiseren is langzaam gegroeid. Het is de bedoeling dat er in de loop van dit jaar een Symposium plaats vindt met schrijvers zoals Gabriel García Márquez en Arturo Uslar Pietri. In het verleden (1990) zijn twee schrijvers uit Puerto Rico reeds naar Curaçao gekomen, om workshops te geven over verschillende Caribische schrijvers. Het ging daarbij om wereldbekende auteurs als Alejo Carpentier (Cuba), Miguel Angel Asturias (Guatemala) en Gabriel García Márquez (Colombia).

In de eerste week van april as. zullen er, in het kader van het later te houden Symposium over Caribische literatuur, op de UNA workshops gehouden worden over o.a. Nicolás Guillén (Cuba), Claude McKay (Jamaica), George Lamming (Barbados), Jacques Roumain (Haïti), en Guillermo Meneses (Venezuela).

Dr Ian Smart (Howard University te Washington) geboren te Trinidad, zal zich buigen over de vraag: Wat is Caribische literatuur? Dr. Smart is de mening toegedaan dat deze vraag nauw in verband staat met de cultuur van het Caribisch gebied. Zo stelt hij: "The point is that just as it is possible to identify certain regional cultures and their products of manifestations, it is just as possible to identify regional literatures, and even to describe their defining elements".

Het ligt in de bedoeling dat Dr Smart zich, tijdens een lezing, bezig houdt met deze "elementen" van de Caribische literatuur. Verder zal hij bepaalde Caribische romans in de vorm van workshops bespreken (de romans worden als bekend verondersteld).

Ook mw Dilcia Potenza, docente Spaanse Taal- en Letterkunde aan de Pedagogische Universiteit te Barquisimeto, Venezuela, zal zich over dezelfde vraag buigen. Zij zal verder aandacht besteden aan enkele Venezolaanse schrijvers en dichters, maar ook aan bepaalde in het Papiamentu schrijvende dichters.

In 1988 werd in de Staten het idee geopperd om als de Nederlandse Antillen mee te doen aan de festiviteiten rond de viering van de reis van Columbus, 500 jaar geleden.

"Het lijkt nog zover weg —zei het Statenlid bijna vier jaar geleden — maar als je bekijkt wat de andere landen gaan doen (en ze zijn er al geruime tijd mee bezig), dan moeten we vlug de koppen bij elkaar steken".

Sindsdien werd er niet over gerept, totdat onlangs twee hoofden van culturele instellingen de zaak weer in de publiciteit brachten. Op de vraag wat hij ervan vindt dat de herdenking van het historisch jaar van de "Ontdekking" door Columbus voorbij zal gaan alsof het onze eilanden niet raakt, bracht de heer E. Ayubi (AAINA) het volgende naar voren: "Jammer. Het valt nog te bezien of het gevierd of herdacht dient te worden, maar de betreffende organisaties hebben te laat en te weinig getracht hierop in te spelen".

De reactie van de heer Pacheco Domacassé (Servisio di Asuntunan Kultural) klonk iets directer: "Ondanks de precaire financiële situatie van Curaçao hoop ik hiervoor toch de nodige fondsen vrij te krijgen".

De heer Domacassé doelde daarbij op het in de loop van dit jaar te houden Symposium over Caribische literatuur. De rol die cultuur, maar ook literatuur (zie dr Smart) bij ontwikkeling kan spelen, werd vroeger reeds door Cola Debrot gesignaleerd. De Antilliaanse jurist-arts-literator had het immers ook over een "groei tot harmonie" die te verwezenlijken is via een "cultureel samengaan". Debrot benadrukte: "Men moet elkaar eerst leren begrijpen, elkaar leren vertrouwen".

Kennis en inzicht in de Caribische literatuur kan leiden tot grotere bewustwording van de eigen geschiedenis, de eigen cultuur en van onze waardigheid als Caribische mens.

De bestudering van deze literatuur kan dan alleen maar een positieve uitwerking hebben op het proces tot integratie. Hoe meer we van de regio afweten, hoe dieper wij ook kunnen doordringen tot onze eigen geschiedenis. Te vaak wordt uit het oog verloren dat practisch het hele Caribisch gebied een gemeenschappelijke sociaal-economische en culturele geschiedenis heeft doorgemaakt.

Van de andere kant is de houding van de VN, bijvoorbeeld, de laatste tijd wel veranderd. Zo is het voornaamste doel van de "World Decade for Cultural Development", door de VN in 1986 geproclameerd, de mensen bewust te maken van het fundamenteel belang van cultuur.

Dit draagt uiteraard bij tot een nieuwe internationale benadering: primair de mens, daarná de economische groei. Al met al kan gezegd worden dat wij er nog niet zijn. Het gaat hier om een heel langdurig proces. Het getuigt in elk geval van realiteitszin dat de Dienst Cultuur (de heer Domacassé) ditmaal gedacht heeft aan een Symposium waarbij bekende schrijvers uit de regio aanwezig zullen zijn.

Elders worden miljoenen dollars besteed aan een Vuurtoren voor Columbus, die zóveel stroom vereist dat de hele hoofdstad 's avonds zonder licht blijft, wanneer de kolossale laser-stralen van die Toren de lucht in schijnen...